

Гъэтхапэм и 8-р – бзыльфыгъэхэм я Дунэе маф

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

1923-рэ ильесым
гъэтхапэм
къыщегъэжъагъэу къыдэкы

№ 41 (22011)

2020-рэ ильес

ШЭМБЭТ

Гъэтхапэм и 7

ОСЭ Гъэнэфагъэ ИИЭП

къыхетуутыгъэхэр ыкы
нэмыйк къебархэр
тисайт ижүгъотэштых

WWW.ADYGOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъээзет

Тибзыльфыгъэ
лъапІэхэр!

Гъэтхэ мэфэкі шлагом
— бзыльфыгъэхэм я Дунэе мафэ фэш! тышуфэ-
гушо!

Бзыльфыгъэхэр ары
шыненгъэм шлоу хэльыр
зэкі: шулъэгъур, гукэ-
гъур, дэхагъэр кызы-
пкырыкъихэрэр.

Сыд фэдерэ лъэхъани
бзыльфыгъэхэр джэны-
къо машом иухумаклох,
къэлэцыкъулем япункъэ,
шэншүхэм ахэр арыгъо-
зэнхэмкъэ, шылкъэны-
гъэ ахэлъынкъэ мыш-
хъахъеху адэлажъэх.

А пстэуми ягъусэу
бзыльфыгъэхэр тиреспуб-
ликэ ыкыти Хэгъэгушо
зэрэпсау нахь зэтээ-
психъягъэ хүнхэм яшыл-
къэу фэлажъэх.

Непэ, Теклоныгъэшом
ия 75-рэ ильес зызы-
фэдгъэхъазырырэм, ти-
бзыльфыгъэ нахыжъхэу
зэо ильесхэм къиньбэ
зэпизычыгъэхэм, пытагъэ
къызахъэзгъэфагъэхэм,
нэмийц-фашист техакло-
хэр зэхэкутэгъэнхэм зи-
лахъяшо хэзышыхъа-
гъэхэм, зэоуж ильесхэм
экономикэр зылкъ игъе-
цожыгъэнным чанэу хэ-
лэжъягъэхэм зафэдгъазэ
тилоигъу.

Тибзыльфыгъэ лъапІэхэр,
псауныгъэ пытэ шьуй-
нену, шьуиунагъохэм
ренэу гушуугъо арлын-
нэу, шьуигүсэхэмрэ къы-
шупэблэгъэ цыфхэмрэ
ягүфбэнгъэ шьущымы-
къэу шьуигаша шьухы-
нэу шьуфтэшо!

Адыгэ Республикэм
и Лышхъэу, Урысые
политикэ партиеу
«Единэ Россиям»
и Адыгэ шьольыр
къутамэ Секретарэр
Къумпыйл Мурат
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэм
и Тхъаматэу
Владимир НАРОЖНЫЙ

Икъашъо лъэпкъ намыс

Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артисткэу
Бэрзэдж Дианэ дунаим щыціэрыо ансамблэу
«Налмэсым» икъешъуакъу.

Лъэпкъ искусствэр гукіе къы-
хэзыхъэгэ адигэ шьашшэ ишы-
гъэм саер щыгъэу пчэгум къы-
зэрэшьшъорэр зыплъэгъукъэ,
иэпэлэсэнгъэ осэ ин феошы.
США-м, Китаем, Сирием, Иор-
данием, Тыркуем, Израиль, Евро-
пэм икъэралыгъо зэфшъхъаф-
хэм, Москва, Санкт-Петербург,
нэмийхэм яконцерт къэтыпэхэм
къашшъогъэ Бэрзэдж Дианэ
«Налмэсым» зэрэхтэй рэгушо.

— «Налмэсым» дунаир тигъэ-
лъэгъу, — къеуатэ Бэрзэдж
Дианэ. — Цыф гъашшъонхэм
нэуласэ тафишыгъ. Лъэпкъ искус-
ствэр лъыдгъэктэнимкэ ама-
лышуухэр тиэх.

Олимпиадэ джэгунхэу 2014-рэ
ильесым Шъачэ щыкъуагъэхэм
якультурнэ юфхъабзэхэм «Нал-
мэсым» ахэлэжъагъ. Урысыем и
Президентэу Владимир Путинир,
хэгъэгум ихэбээ къулыкъушшэ-
хэр къэгэльэгъонхэм япльхэ-
зэ, Адыгэ Республикэм илъикло-
хэр зидэштихэ чыпэлм къызы-
нэсхэм къызэтеуугъэх. «Нал-
мэсым» иартистхэу адигэ шьуа-
шкээ фэпагъэхэм Владимир
Путинир къакъерыхъагъ, шуфэс
къарихыгъ.

Адыгэ шьушэм идэхагъэ къэ-

зигъэльягъохэрэм Бэрзэдж Дианэ
ахэтэу В. Путинир гүшүэгъу къы-
фэхъу. Хэгъэгум и Президент
игуапэу тиартистхэм къагууци,
нэпэопль сурэтхэу атырахыгъэхэр
дунэе къэбар хүгъэх, тарихъым
хэхъагъэх. Адыгэ шьушэр, тита-
рихъ, лъэпкъ шэн-хабзэхэр дуна-
им нахышу щашэнхэмкэ «Нал-
мэсым». Йофигъуабэ егъэцакъэ.
Бэрзэдж Дианэ «Тыргъэтау»,
«Къашшо», «Адыгэ уджхэр» зы-
филохэрэм, нэмийк къашшохэм
иэпэлэсэнгъэ ин къашшэгъэлъагъо.
«Шуфэс къашшо» идэхагъэ гү-
шүэлэгъэ къэпэлтэнэу уфемыжъэу
уеплъынэр нахышу.

— Типащэхэм, артистхэм та-
фэрэз. Концертхэм Адыгэ Рес-
публикэм ихэхъонигъэхэр къащы-
тэгъэлъагъох. Мы уахтэм ти-
концертхэр Адыгэгим икъуаджэ-
хэм ашэлклох. Цынхэм талууцэ-
тигушуагъо адэтэгоши, — къы-
тиуагъ Бэрзэдж Дианэ.

Опсэу, Диан! Бзыльфыгъэхэм
я Дунэе мафэ юфшэлэгъэ дэгъу-
хэмкэ упэгъокыгъ, адигэ на-
мысыр ојеты. Лъэпкъ къашшохэр
къэпшыхээ нахышуэр тыгъэ-
гушонэу, уигухэлхэр къыбдэ-
хунхэу пфэтэо.

ЕМТЫЛЪ Нурубий.

Республикэр зэрыгушхорэ Йофигъэх

Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Къумпыйл Мурат республикэ тин лъа-
Пэхэмрэ щытхъуцэхэмрэ зыфагъэшшошагъэхэм ар къэзышыхъатырэ
бгъэхалхъэхэмрэ тхыльхэмрэ тыгъуасэ аритыжыгъэх. Адыгэгим иэко-
номикэ хэхъоныгъэхэр ышынхэм зиахъышу хэзышыхъагъэхэм яюф-
шагъэ осэшу фишыгъ, мыхэм афэдэ цыфхэр республикэм зэриэхэм
урыгушхонэу зэрэштыр къыхигъэшыгъ.

Тин лъапІэхэр зыфагъэшшо-
шэгъэх агропромышленнэ ком-
плексым, социалнэ ухумэнным
ыкыти спортым яюфышэхэм, поэ-
лъэшхэм, врачхэм ыкыти къэлэ-

егъаджэхэм, юристхэм респуб-
ликэм ипащэ афэгушуагъ. Мы-
хэр зэкі зээзыпхырэр зы — гу-
хэльэу, сэнаушыгъэу ахэлъыр
щыненгъэм щыпхырашын, цыф-

хэм ыкыти къэралыгъом шуагъэ
къафахъын альэкыгъ.

— Лъэныкъо зэфшъхъафхэм
юф ашышшошош, ау шуисэнэ-
хыят шуузэрэфшыпкъэм, шьэ-

рыльэу зыфэжъуагъэуцужхэрэр
зэшохыгъэнхэм шуузэрэпильым
пстэуми шуузэрепхы. Щытху
хэльэу юфшэнэр зэрэбгъэцэлэн
пльэкыщтымкэ къэзэрэугоцэгъэ
нэбгырэ пэпчь щысэ къеэгъэ-
лъагъо. Ныбджэгъу лъапІэхэр!
Шуагъэ къытывэ шьуиошшэн
зэрэжкугъэцакъэрэм фэш инэу
сышуфэрэз. Тин лъапІэхэр къы-
шыуфагъэшшошагъэхэмкэ зэ-
киэми сышуфэгушо!

(Икъеху я 2-рэ н. ит).

Лыхъужьым ыцIЭ ашыгъупшэштэп

Андырхое Хусен илыхъужьныгъэ, илыхъулэнагъэ кызыгытыкырэ фильмэу «Хусен Андрухаев. Я буду жить» зыфиорэр тырахыгъ. Лыхъужьыр кызыыхъугъэр ильэсишьэ зэрэхъурэм фэгъэхыгъэ юфтихъабзэу мы мафэхэм щылагъэм ар аперэу кыщагъельэгъуагъ. Фильмэр «КАВКАЗФИЛЬМ» зыфиорэм тырихыгъ ыкIи Интернетым кырагъэхъагъ.

— Лъэпкым пае Андырхое Хусенэ ышагъэр зэрэтиймыгъупшагъэр, аш илыхъужьныгъэ тиньжбыкIехэм ядгъельэгъуныр, тызэрэрыгушкорэр кытлотыкыныр ары фильмэр тетхы-

ным тыфэзыщаагъэр, — кытфе-
латэ мыш ирежиссерэу Емкүж Андзор. — Фильмэр тлоу кын-
дэкыгъ. Такъикь 15 хүрэмрэ
ыкIи документальнэу техигъэ
такъикь 30-м ехүрэмрэ.

Режиссерым тызэрэшгэгъо-
загъэмкIэ, ильэсишыкIэ узэкI-
їбжэхэм Андырхое Хусенэ фэгъэхыгъэ фильмэр тырахын гухэль кыафэущыгъ. Проектым ильэсэм ехүрэ юф дашлагъ. Адыгейим, Москва, Германием фильмэхэр аштырахыгъэх. Емкүж Андзор кызэрэриорэмкIэ, такъикь 15 хүрэ картинах хэт герой шхьаэм икыхэхын лъэшэу юф дишлагъ. Ар ынапекIэ Хусен ехьыцыр кьодьеу щы-
митэу, ишэнкIи фэдэу лыхъув. Кыхэгъэшыгъэн фае фильмэм итхэн лъэпк зэфэшхъафхэр

кызыэрэхэлэхжагъэхэр. Герой шхьаэр абхазым щыщ кээлэ ныбжыкIэу Денис Авидзба. Аш иныбджэгүр Украинах щыщэу Михаил Чернышов, ордэу кэ-
тыр зытхыгъэр бэлькяар калэу Марат Макитов, ордэри кыэ-
зыуагъэр Осетием щыщ орэ-
диоу Азамат Цавкилов.

Андырхое Хусен цыфыгъэу хэлтигъэр фильмэхэм кырало-
тыкIы. Такъикь 15 хүрэ карти-
нэм аш илыхъужьныгъэ щыт-
льэгъун тэлъэкIы. Шэн-зекула-
кIэу хэлтигъэр, нарт лыбланэу
дунаим кызыэрэтехъуагъэр
нафэу щытэлэгъу.

Фильмэхэр Кавказым ире-

спубликэхэм, Москва, Санкт-Пе-
тербург кыащагъэлэгъон гухэль я! Джащ фэдэу интернет нэкIубгъохами артиых. Режис-
серым кызыэрэриорэмкIэ, мыш ахьщэ кырагъэхъэнэри пшэ-
рыльэу зыфагъэуцжууриэл. Адигэ лъэпкым лыхъужь
нарххэр зэрилэхэр цыфхэм арагъешIэнэри ары. Хэгээгү зэошхом Теклонигъэр кызыщи-
дахыгъэр ильэс 75-рэ зэрэхъу-
рэм ыкIи Лыхъужьыр кызыыхъу-
гъэм ильэс 100 зытхагъэ-
унэфыкIэрэм картинах нахьы-
бэ елтынэу къаджэх.

Гъонэжыкъо
Сэтэнай.

Лъэпкъ проектхэм Юф адашIэзэ

Адигэ Республиках юфшэнымкIэ ыкIи социальнах хэхъонигъэмкIэ и Министерствэ блэкIыгъэ ильэсэм изэфэхысыжхэр кышигъэх. Юфтихъабзэм хэлэжьагъ АР-м и Премьер-министрэ игуадзэу Наталья Широковар.

Министрэу Мырзэ Джанбеч кызыэрэриагъэмкIэ, ильэсэу икыгъэм лъэпкъ проектхэм ягъэцэкIэн шольтырым щырагъэхъагъ. Ахэр зэрифэшьуашэу Республиках щырагъэцкокIынхэр пшъэрэиль шхьаэу зэрэштыр кыхихъэшыгъ.

— Пстэуми алеу тыздэ-
лахжэрэр демографилем изытэу нахьышу ыльэнхыокIэ зэхъо-
кыныр ары. Цыфхэм нахьыбэ къагъэшIэнхэм, спортым пыль-
хэм япчагъэ хэгъэхъогъэнхэм, сабыибэ зэрэс унагъохэм хаб-
зэм 16-ыгъоу къаритырэм ехъигъэ юфтихъабзэхэр Республиках зэрэшцэдэгъэцкагъэхэм, нэмыхI лъэнхыохэмий юзэфэхы-
сыжхэр непэ къэтшынштых, — кыуагъ Мырзэ Джанбеч.

— Джащ фэдэу мыгъэ пшъэ-
рэйлэу зыфэдгъэуцужхыхэрэр дгъэнэфэштых. Къэзэрэугъоигъэхэм Адигэ Республиках и Лыхъхэу Къум-
пыл Мурат ыцIэкIэ Наталья Широковар шуфэс къарихыгъ. Мэхъаншх зиэ пшъэрэйлхэр мыгъэ министерствэ кызыэрэ-

фагъэуцухэрэр аш игушыгъ кыищхигъэшыгъ.

— Программэ гъэнэфагъэхэр Республиках щыгъэцэкIагъэхэ зэрэхъурэм иштуагъэмкIэ социальнах лъэнхыокIэ зэхъохын-
гэшүхэр щытэлэгъух, — кыуагъ АР-м и Премьер-министрэ игуадзэ. — «Іэрифэгъ щыкIэ» Адигеим зэрифэшьуашэу щызэхэцгээнхэм, нэж-
и-хэхэр, сабыибэ зэрэс унагъохэр социальнах къеухуумгээнхэм, нэмыхI лъэнхыохэмий мини-
стерствэ юф адешIэ.

Мырзэ Джанбеч кызыэрэриагъэмкIэ, социальнах цыфхэр къауухуумэнхэм ехъигъэу нэб-
гырэ 2300-мэ юф ашIэ. 2020-рэ ильэсэм щылэ мазэм и 1-м ехъулэу социальнах 16-ыгъоу нэб-
гырэ 94996-мэ арагъэгъотыгъ. БлэкIыгъэ ильэсэм федеральнах бюджетым кыхихъигъэ ахьщэмкIэ заом сэкъатныгъэ хэзыхъигъэхэм, эзо зэпэуцужхэм яветеранхэм ыкIи ячнахъохэм ашыщхэм, сэкъатныгъэ зиэ сэкъатныгъэ зиэ сайхыгъэр зэрэс унагъохэм 16-ыгъоу

гъу афэхъугъэх. Ахэм сомэ миллион 259-рэ апэуагъэхъагъ.

Нэж-и-хэхэр я Мафэ ехъулэу ильэс 100 зынбыжь е аш ихъугъэ нэбгырэ 30-мэ Адигэ Республиках и Лыхъхэу ыцIэкIэ шүхъафтихэр аратыгъэх.

ЧыпIэ кын ифэгъэ унэгъо 7773-мэ Адигеим ибюджет кых-
хэгъигъэ мылькумкIэ 16-ыгъоу афэхъугъэх. Аш нэмыхI 2019-
рэ ильэсэм ахьщэ тынхэр нэбгырэ 258-мэ афагъэуцжуу.

Нэж-и-хэхэр япсанаигъэ изытэ лыплээнхэр, ахэм яшыкIэгъэ 16-ыгъоу арагъэгъотынхэр министерствэ мэхъан-
шх зэртире юфыгъохэм ашыщ. БлэкIыгъэ ильэсэм Республиках ит унэ-интернатхэм ашыпсэурэ нэбгырэ 781-мэ прививкхэр афашыгъэх.

Адигэ Республиках юфшэнымкIэ ыкIи социальнах хэхъонигъэмкIэ и Министерствэ нэмыхI юфыгъо блэкIыгъэ ильэсэм зэшүихъигъэхэр зэф-
хысыжхыгъэх, пшъэрэйлхэрэри агъэнэфагъэх.

Гъонэжыкъо Сэтэнай.

Къэгъагъэхэр аратыгъэх

Гъэтхапэм и 8-м ипэгъокIэу Адигеим икъэралыгъо автоинспекторхэр зефэнри езыгъэжъэгъэкIэ бзылъфыгъэхэрэу водительскэ удостоверениехэр зэр-
тыжыхэрэм мэфэкIыкIэ афэгүүгъэх. Юф-
тихъэбзэххэрэу «8 Марта – в каждый дом» ыкIи «Цветы для автомобили» зыфиюхэрэм мыр къадыхэ-
лышыгъэх.

Бзылъфыгъэхэр ушетынхэр дэгъоу зытыхи, зефэнимкIэ фитыгъэхэр кыаызыхъыжынхэр къэкIуагъэхэм ягуалэ хъугъэ къазэ-
рапэгъокIыгъэхэр. МРЭО-у N 1-м ипащэу ГүукIэл Туцожь ахэм афэгүүгъэх, гъэтх къэгъагъэхэр, открыткхэр, езыгъэжъэ-
кIэхэм яводитель тамыгъэ аритыгъэх.

Бзылъфыгъэхэр зэрэгшохэрэр анэгүхэм къакIэшыз, инспек-
торхэр зераффэрэзхэр къарауагъ, гъогурыкIоним ишапхъэхэр зэраффэрэзхэр кыхагъэшыгъ.

Аш фэдэу юфтихъабзэхэр нэмыхI регистрационнэ-экзаменаци-
они подразделениехэр ашыкIуагъ.

Ным нахъ лъаш щыцэп

Гъэтхапэм и 8-р – бзыльфыгъэхэм я Дунэе маф. Ау ахэм анахъ къахэшыхэрэр Ны гукіэгъушэ зафэхэу, зильфыгъэ паемэ, зыпсэ емыблэжкхэрэр ары.

Шыпкъэ, лъэхъаным елъытыгъэу цыфхэм захъожьбы: пасэм, ижыкіе щылагъэхэ ны-тыхэм непэрэ ны-тыхэр ящылакіекли, ядунэгургуялакіекли, яунэгъо зехъекі-зещакіекли, ны-ты пшэ-рлытышом изешшохынки бэкэ атекхы. Охтэ зехъокыныгъабэм псэукэ шыкі-гъэпсыкіехэри ежъ нахъ къизэрякъущым тетэв зэблахъух. Ауми, тэ, ныбжымкэ ахэм акэхъажыгъэхэм, непэ зыцэ къетоу, зыцэ тээтэу, дъэлья-плэрэр тянхэу — фабэхэу, шъабэхэу, зафэхэу, халэлхэу, гукіэгъушэхэу, зышо къитфытезыхыжхэу тызыптугъэхэр ары.

Адыгэхэр йушыгъэх, лъэпкъыжхэу лъэпсэшо зилагъэх, ным пэпшын тхъа-гъо гори, нэфыпси зэрэцхымыэр кла-гъэтхэу «Ныр — нэ ыкли псэ» алыгъ. Ным ыпсэ къопэжкий хэтрэ сабый, арышь, тифай-тифэмыеми, тшонгут-тшомыигъоми, ным тыхыыхыгъыгъ, ты-щыш, тытешыкыгъ. Аш ыпсэ къиту-лъхээз телэжьы, цыфы тешлы.

Цыфы фэдэм епложын имышык-ла-гъэу, хэтрэ лъэпкъ щыщи, Ным шхъа-щэ фешы, гъэшоныгъэ рехы, ау щылэх насыпинчэе тхъамыкіехэри, Ныр къы-рамыдэу, ежхэми зыкъамыгъотышу, къизэрэхъу имэшэу сидми мы чым тетхэу.

Ау мы дунэешхом щыпсэухэрэм янахыбэм зэфэдэу Ныр яльапл, идахэ ало, орэд кыфало, усэ фаусы, сурэт ашы, фэтхэх.

Дунэе поэзием Ным иображен чыпіэ игъякотыгъэ щырил, тэ тиадыгэ литератури Ным, анахъ цыф лъаплэм, гущыэ анахъ фабэхэр кыфалуагъ титхакохэм, усаклохэм, композиторхэм ахэр орэ-дышом ральхагъэх: «Синан» зыфилоу усаклоу Жэнэ Кырымсызэрэ Тхъабысымэ Умарэрэ зэдаусыгъэм нахъ орэд дахэ бгъотына?! Ашыжынчыгъ ар ти Адыгэ-ий, адыгэхэр зыщыпсэухэрэ Къокыпіэ Благъэм ихэгъэгүхеми, непи тиджэгүхэм а мэкъэм дахэр ашызэхэтхэхы, ныб-

жыкіехэр къидэшьох, адигабзэр зи-класхэр дезэрэгъэхьиух.

Синан

**Типсихъо сыкіедэлукымэ,
Умакъэ ащ къыхэлукы.
Чыгы бырабэмэ япкашъэ
О пцікіе къисеушашъэ,**

**Синанэу, синэнэ дах.
Дунаер сферогъэдах,
Насыпир о къысептыгъ.
Дунаер о сферхэпхыгъ.**

Ным игукіэгъу-шулъэгъу мыухыжь егашшэм къиздехъакъэу тызыыгъыр: аш сидигъу гущылэнчъэу тыгу ильир елъэгъу, тыгушоу тычэфмэ, дунаир

фикъужкъэрэп, тыгу зыщуузрэм, ыпсэ хэлэжьэу, къурмэн зыкъытфешы. Ныхэр яльфыгъэхэмкэ — тигъэпсих; ахэм янэфрэ яфабэрэ тэ клочэпкъ тфэхъурэр. Ным ылэ зытель сабыир гупсэфэу мэчье, ыкоок щычыьеэрэм пкыхъ дахэхэр елъэгъу, чыые ыашу егъоты; ины тыху-гъеми, хульфыги бзыльфыги эзфэдэу, аш ыпашхъэ тышысабый, ибыдзышэ ыашу тигъэшэлтигъ, имыхамелэ йульхъэ закуу анахъ ныбэрэй хэти фэхъуугъ, Ныр унагъом иостыгъэ нэф, гушуагъоу, шулъэгъуоу къыпкылэрэй зэбгээпшэн щылэп. Ныр зыщимыс уахътэм сидре уни кым-сым, чыыламэр къеуцо, джары хэтрэ сабый емышэ-шумышшэу, имызакъоу, нэмийхэр унэм диххеми, янэ ымыльэгъу зыхуукі, нэмийз-тумызэу «Мамэ къеклохыщта?» ылоу ышуабэ

зыклашъэрэр. Нэрымыльэгъу йудэнэ пыткэе ныхэм яльфыгъэхэр сидигъуяялхыгъэх, зы йудэнашхъэм апсэ хэшхыкыгъ. Ным ишульэгъу исабийхэм-кэ зэбгээпшэн щымылэу лъэш дэд, пшыхъац къэрэбэ хуягъэу, уцыф чэ-пхыгъэхими, уяна уеэфэ усабыеу ыэшшо фабэ пшыхъэ, пкышьо къанэсышт, къыпхигъахьоу, уигъэнасыпшшоу, тамэ къыб-гугигъаклэ.

Ары. «Ныр — нэ» зыуагъэр хэу-куягъэп. Ным ишульэгъэ-дэхагъэ тынэ кыкылахъэуцоным, тигуапэ ашлэу, анахъ тигупсэ цыфыр тагъэлэгъунын паекэ тхаклохэр, усаклохэр, суретышхэр, журналистхэр гущылэ фэбэ лъэши, шьо зэфшахъафыби ашхасыгъэхэп. Ныр зыгъэниырэри, зыгъэбжышшорэри ильфыгъэхэм яузынчъэнэгъ, ягупсэфынгъ, янасып. Цыф цыккүжьеу къеху-гъаклэр пугъэншш, цыф тэрэз хууным-кэ ныхэм яшшэш мыхуухыжь. Ным фууилэ шүльэгъур анахъэу зызэхапшшэрэр щылэнгъэ хыорым узыхэ-сыхъекэ ары: огушомэ, къыбдэгушшо, оцэумэ, укызэхехы; псэкэ пстэуми ным тэххыгъэшь, тызэпчыхъжь, чы-тазыфагуми, тэтхъэми, тэллэми, Ным фэдэу гукэ къэзышш гори щылэп. Ныр цыфлэпкымкэ кэсэн папкэ, аш инэ-пльэгъу фабэ, ылэшшо шъабэ апелэн мылъкуи, ызэгъу щылэп. Арышь, аш ышуаш мыхуухыжъкэ щылэнгъэрэ зэрэлъяуатэрэр, Ны үшым, гукэгъушш иображен ушъэгъэ ин къэзыштыре саугъэт лъаплэр адыгэ лъэпкын ыцлэкэ Ным фэгъэуцүгъэнэир, аш тыгу зыщыцикүи, зыщытэмабгъу тиүхъан, тидэгүшшэн, псэкэ тидэгощэн амал дгъотыныр, тиленыр ызэгъу лъэш шыпкъ.

МАМЫРЫКЬО Нуриет..

Ным фэгъэхьыгъэ гущы

**Ным ыпсэ укыицыуци,
Ны бгъэгум «нан» къыицынгъагъ.
Ны йапэм гъашшэм ухици,
Ны куашшом зыицынгъагъ.**

**Зэхэх, лъфыгъэр, ар шынкъэ.
Зэгъашшэм, унбэжь икъугъ.
Ны нэпсыр нэкум щэчъакъо,
Быдзыщэр гъашшэм пфикъугъ.**

**Ны бгъашшоу къынфэшшэбагъэм
Нэпсыц темыгъэфэжь.
Хъалэлэу къыбдэлэжьагъэм
Ижъау зычэгъэфэжь.**

**Ны гупсэу зыпсэ уицыцым
Ишишиш эумышчыжь.
Уигъогу зэхэкимэ аицыцым
Ным фэдэу йаплI ещэкыжь.**

**Ныр шъабэу къыодэхашшэу,
Чэц мичыябэ пфирех
Уинэфи, уишшункIи зэхиишшэу
Орэд дэхабэ пфирех.**

**Зи арэн ныхэр зыфаехэр,
Пэгъох гущышш фабэ.
Зи арэн ныгур зыфаэр,
Фэдзыжь гукэгъу лъапэ.**

**ХЪУТ Cap.
Адэмий.**

Лъэшэу тафэрэз

Кіләццыкүхэм шенягъе куухэр агъотынхэмкіе, цыфыгъе ахэлъынымкіе, адигагъе зерахъанымкіе лепылгъушу къафехъурэр яапэрэ кіләегъадж. Непэ зигугуу къэтшы тшоигоор Адыгэ республике гимназилем ильэс 30-м ехъугъеу мышьыжъеу сабыйхэм юф адэзыш!эрэ кіләегъаджку Шъоджэ Саидэ Хумэр ыпхъур ары.

Саидэ исэнэхъат шу зерильгъеуэр къыхэшы, пчедыжк къес ынэмэ гушор къакихъу сабыйхэм къапэгъокы. Шенягъе куу зэраригъетыщтым ар лъэшэу пыль, иурокхэр сидигъоки гъеш!гъонеу зэхечшэх. Пэублэ классхэм арыс сабыйхэм упчэ гъеш!гъонеу бренеу я!, ахэм яджэуапхэр гуриогъошухъу ашкъаретыжых.

Джырэ лъэхъан сабийхэр псынкіе, яшэнхэри, ягъэпсыкіхэри зэфэшхъафых, ахэр бгъэдэонхэр, еджэным ебгъэгүгъунхэр іаш!гъонеу. Адыгэ сабийхэр пэпчэ исэнаушигъе къыдилытээ, жабзэ къифеты. Шенягъе зэраригъетыщтырэм нэмькіеу дэхагъэм, шум, афепlyх. Кіләегъаджэм ишуагъекіе классым кіләеджаклохеу исхэм азыфагу зэгурлынонгъэрэ ныбджэгъуныгъэрэ иль. Сабийхэр шу зэрэлгъеуух, зэдеёжых, зэдэжгэгух, зэнэкъокуухэм ахэлажьех, апэрэ чыпэхэр къахых. Еджэным нэмькіеу къалэм дэт чып!е зэфэшхъафхэм нэуасэ афешых, театром, музеем экспурсие ёшх.

Тик!еләегъадж лъэшэу тафэрэз! Псаунигъе пытэ илэу сабыйхэм ильэсэбэрэ юф адиш!енеу тафэльяло!

Сабыир дунаим къызытехъорэм къышетжъягъеу ипун-илэжьын мышьыжъеу янэятхэр, ныжъ-тыжъхэр, кіләегъаджхэр пыльых. Хэти фай исабый адигэ шен-хэбзэ дахэхэр зерихъанхеу, цыфыгъе хэлъынэу, шъхъэк!ефэнгъэмрэ лэдэбныгъэмрэ игъогогуунхэу. Тэ, ны-тыхэм, анах дэгъо щылэр тисабыймэ ахатльхъэ тшоигоор пчыхъэр гъесэпетхыдэмэ та��ыиеджэ, хууцтымре мыхъущтымре агурытгъяло. Ублэп!е еджап!ем зыклохэрэм шенягъе куу зы!е кілъх кіләегъаджэ юки кіләеплу дэгъу ахэм аш къикийнэу тафай.

Адыгэ республикэ гимназилем ильэс пчъагъе хууцьеу юф щеш!е педагог-кіләеплоу Пэклэшхо Мариет Русльян ыпхъум. Мариет чылэу Адэмые къыштыхъуугъ, ицыкүгъом къышегъягъеу кіләегъаджэ хуу шлоинтуугъ. 1978-рэ ильэсем зык!ехъопсыщтыгъэр аш къыдэхъуугъ — кіләегъаджэ институтыр къуухыгъ.

Алэрэ мафэм къышегъягъеу кіләепумкіе тызэрэтефагъэр къыдгурлыуагъ. Мариет ицыфыгъекіе бзыльфыгъе рэхъат, нэшх-гушх, щысэ зытепхын кіләеплоу щыт. Нэбгырэ щек!ым ехъоу классым исым пэпчэ гурион, ыгъэдэон ельэекы. Сабийхэм ар лъэшэу шу альэгъ.

Еджап!ем мэфэ ренэм щылэнир шломынгъаш!гъон хуумэ, кіләццыкүм лъэшэу къифекинищ. Мариет ылъэки къымыгъанеу сабий пэпчэ лункыбзэ гъэнэфагъе къифегъоты, жэбзэ дахэ аш дэгъоты. Кіләццыкүхэр щагум рещых, егъэджэгух, къытеш!еекыгъе

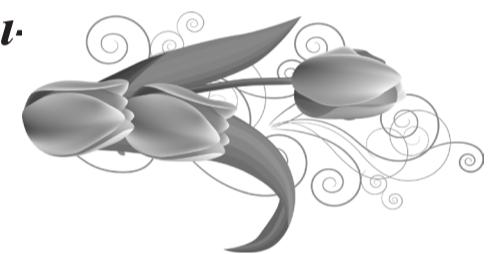

дунаим нэуасэ фешых, гъаш!гъоныбэ къафуатэ, регъэджэжых, егъэтхэжых, къэпон хуумэ, зэшчихуу уаххтэ къаритирэп. «Икъугъ» е «сыштыгъ» ыоуу ныбжыи зэхэпхыщтэп. Лъэшэу тафэрэз кіләегъаджэу Шъоджэ Саидэ зигугуу къэтшырэ кіләеплоу Пэклэшхо Мариети юки «тхъашуегъэпсэу» ятэло, псаунигъе пытэ я!еу, я!офш!эн гуаххо хагъуатэу ильэсэбэрэ юф аш!енеу тафэльяло.

Тик!еләегъадж, тик!еләепли бзыльфыгъэхэм я Дунэе мафэк!е тафэгушо.

Адыгэ республикэ гимназилем ия 2-рэ «Б» класс иеджаклохэм янэ-ятхэр.

Гъэтхапэм и 8-м бзыльфыгъэхэм я Дунэе мафэу хагъэунэфык!ы-рэм ипэгъок!эу тишишьиэшьэ ныбжык!эхэу зыц!э дахэк!э языгъа!охэрэм тигъэзетеджэхэр нэ!уасэ афэтиш!ыхэмэ тиши!оигъу.

Ыш!эрэм ыгук!э фэшагъ

Фыхэхыщтыгъэп, — elo тигуши!эгъу. — Искусствехэмкіе колледжыр къызысэухым, сиеджэн пысыдзэжынэу нэмькі къале сыйконеу щытигъ, ау сфергъэхъуягъэпти, ыпек!е сизыфэеэгъе естествознаниемкіе факультетым сыйч!эхъагъ.

Апшъэрэ еджап!ем иапэрэ курс къышетжъягъеу мы пшьашъэжъыем сэнаушигъеу хэлъын къыгъельгъеуагъ. 2016-рэ ильэсем Урысые зэнэкъокуу «Студенческий лидер» зыфилорэм ишьольыр уцугъо апэрэ хэлэжъагъ, аш ыууж апшъэрэ еджап!ем иобщественне щылак!е хэштагъе хууцъе. Пшьашъэр зэнэкъокуухэм, фестивальхэм, научнэ конференцихэм чанеу ахэлажъэштагъе.

— Джыдэдэм Адыгэ къэралыгъо университетым истудентхэм я профсоюз организацие итхаматэ сиригуадз. Урысыем, республикэм ашызэхащхэрэ юфхъабзэхэм ахэлжъэштхэ ныбжык!эхэу общественне юфыр зикласэххэр, сэнаушигъе зыхъэлхэр къэтэгъотых, ахэм іаш!эгъу тафхъу, — къеуатэ Суандэ. — Згъэцк!эрэ юфыр лъэшэу сибуу рехъы. Фестивальхэр, зэнэкъокуухсые туухэлажъэхэрэм яшуагъек!е зэрэ Урысыем пломи хуунэу ныбджэгъухэр, нэуасэхэр аштийлэх. Шенягъеу тэл!элхэм ахэхъо, тидунееплъыки зэхъокы.

Суандэ бзыльфыгъэхэм я Мафэ егъэмэфэкы, ипшьашъэгъуухэм афэгушо, ныбжык!е къафхъафтын цык!уэр зэрартыжых. Ау гъэтхапэм и 8-р ныхэм афэхъэхъыгъеу ельтигъ. Хабзэ фэхъуягъеу ильэс къес мы мафэм Суандэ янэ ик!есе къэгъагъеу мимозэр фехъы, мы дунаим нахь лъап!е цыфзэримы!ер янэ рело.

Илэгъумэ яшысэтехып!

Цыфым ицыкүгъом къышегъягъеу гухэль гъэнэфагъе илэу, аш кілэхъопсэу зыфишэн зыхъук!е, къызэрэдхъуущтым щеч хэлъэп. Непэ нэуасэ шъузыфетшыщтшэ ныбжык!е ыгук!е къыхихыгъэ оред къэлоным пыль. Джымык!о Динарэ къафхъа Джамбэчье къыштыхъуугъ, мы уаххтэм гурыт еджап!ем ия 10-рэ класс ис.

— Сицыкүгъом къышегъягъеу сценэм сыйтынэу сифэягъ, къэшьоным, оред къэлоным сак!эхъопсыщтыгъ, — elo Динарэ. — Культурэм и Унэу чылэм дэтим сыйкозэ оред къэлоным ишъэфхэр къыз!еэзгъэхъагъ. Районым, нэужым республикэм ашызэхащхэрэ зэнэкъохэм сахэлжъэньеу езгъэхъагъ.

Оред къэлоным фэгъэхъыгъе зэнэкъохэм Динарэ хагъэунэфык!ыхэрэ чып!эхэр къащидехых. Шэжымык!о дээ щытхъум афэхъыгъе юфхъабзэхэр тиэреспубликэм щызэхащагъэхэм зэо оредхэр къашиуагъэх, дипломхэр къыфайшъошагъэх. Динарэ ныбжык!о нахь мыш!эми, щысэтхып!е бэмэ афэхъуун ылъэкишт. Гъесагъеу, лушибэу, іадэбныгъе зыхъэл ашыгъеу ар къэтэджы.

Гушы!эгъу тызыфэхъуягъе ныбжык!ыхэм еджэным дак!оу лъэнэхъо къафхъафтын зэнэкъохэм заушеты, ягъэхъагъэхэм зэрахагъэхъоштым пыльых. Бзыльфыгъэхэм я Мафэ

къэблагъэрэмкіе ахэм тафэгушо, псаунигъе пытэ я!енеу, ягухэльхэр къадэхъуухэу юки гъэтхапэм дэхагъеу къыхыырэр ягъаш!е щыпхырашынэу тафэльяло.

ЖЭЛДЭШЭ Рузан.

Лынэфэ Суандэ Блашапсынэ къыштыхъуугъ. Еджэныр зэрикласэм дак!оу музик!ын къэм фэшагъэу ар къэтэджыгъ. Гурыт еджап!ем ыууж АР-м искуствехэмкіе коллежэ Тхъабысымэ Умарэ ыц!еек!е щытын ч!эхъагъ. Гъэхъагъэхэр илэхэу коллежыр къуухыгъэми, апшъэрэ гъесэнгъе щызэригъетынэу рихъухы, Адыгэ къэралыгъо университетым естествознаниемкіе факультетым ч!эхъажыгъ.

— Гурыт еджап!ем сышеджэ зэхъум лъэныкъуит!ум язэу зызыфэзгъээштыр къис-

Бзыльфыгъэм инурэ гъашэр кыдеклокы. Арын фае бзыльфыгъэм жыгъо ратэу, сид фэдэрэ чыпли щыльаплэу зыкыыштыгъэр, «бзыльфыгъэм щымыукытэрэм напэ илэп» алоу нэлат зыкырахыштыгъэр. Бзыльфыгъэ лэгум къимыхъухъагъэрэ ным ыэ шабэ зынэмисыгъэрэ щиэпштын.

Бзыльфыгъэм имад

Бзыльфыгъэм шоу фэмыуапхъэ щиэп. Гугъери, гукэгъури, лъэгъуныгъери, намысыри къызыщежъехэу, нэрымыльгъупкъ пытэу сид фэдэрэ егъажыпли илэр — бзыльфыгъ. Ибзэмисыгъэ тинчыгъэ дунаир егъешале, егъегупсэфы.

Художественэ тхыгъэм сид фэдэу бзыльфыгъэм итепльэ, изеклоке-шык! къыхафера? Сид фэдэ дуная непэрэ адигэ бзыльфыгъэр зыщипсэурэр? Сыда чинэрэр? Сыда къыштэрэр, зыгъегумэкирэр? Лэшэгту пэгчэе епплыкхээр зетекхами, тыкызыифклюжьэу зэблэмыхъурэр лытэнгъэу бзыльфыгъэм фэтшырэр лъэгаплэм зэрэтемисыгъирэр ары.

Джащ фэдэ упчэхэм тагъегумэкиу зыфэдгъэзэн Кошбэе Пшымафе ирассказэу «Бзыльфыгъэм имад» зыфилоу я ХХ-рэ лэшэгъум ытхыгъэм. Зыщихъигъагъэр, ежэ къизерилоу, бзыльфыгъэхэм я Мафэ тефэ. Мы рассказыр тхъэпилу имыкку нахь хүрэп, ау бзыльфыгъэмэрэ дунаимрэ зэригъапшэм-зэпильгэуцээ, анахь поэлъэшире щэлагъэрэ зыхэлтийр тийзиритхыхъэрэр бгэшэгъонекъ.

Тхаклор къушхъэм зыщыкогъэ лъэхъян танэу къицорэр: мэччиэгъ, къушхъэбг, хъотэ цын зыхэтэйр. Дунаеу къэзыучухъэрэм ыумэхыгъэу, щыш шылыкъэ хүргэе, ом изэблэхуу бзыльфыгъэрэ ригъапшээ сурэт халамэт тизыхищэрэр. Ашкыгъуо адигэ гущыгъэхым гукэ «едысы»: «Хүульфыгъэ мэхъхуу, бзыльфыгъэ мэхъэнч». Мыш ыуж къикэу бзыльфыгъэр дунаим ригъапшэ зыххуке, зэфэхысийж зыкли ышыирэп, ау мы гущыгъэу ылэки къетуагъэм пае «Бзыльфыгъэм имад» эзхэзимыхыгъэ горээтийн ауштэу зыгъогъагъэр» ило.

Бзыльфыгъэм имад ётэгъэ зыкэхъугъэрэ зэхиные ареп тхаклор зыпылтыр (шэнгэлэжээ ныла, ары тхакло пэгчэе тихыгъэрэ зэрэштын фаер), ылашхъэе итим гу лытуигъэтэныр, унаэ тырыуигъэдзэнээр, уасэ фэшынным уфишэнээр ары.

Аш ыуж итэу ехы: «Бзыльфыгъэ лушабл плонэу, имад» фэсакыжьэе лушэшьэрэ псы-

некіечым щайнычым изыпс къыысхыгъ». Бзыльфыгъэхэм я Дунэе мафэ тхаклор иунэ ифэхьи шоигъоу, зэсэгэе ма-къау ипсэулэ щыурэм фээшьи, еланэ зэпельгэуцэу гущыгъэхым имэхъянэрэ бзыльфыгъэ лушэбэ-лушашьэрэ, регъапшэ гъешэрэ псынекіечьэу зипсылъакъо къыкіечь зэпьтрем.

Бзыльфыгъэм имад ётэгъэ зыкэхъугъэрэ хэта джэуал къе-зытыштыр? Бзыльфыгъэм «имардж» имад ёжь ышхъэ закуу зыфэгъэхыгъэр? Хэта къуухъумэрэ — ыуж ит сабын и намыс мыкыутэнэ арыба зыфбанэрэр?

Упчлабэу къэтэджырэм яджеуп къезытын зыльэкы-штыр лъэпкыым игукаэрэ, игухэкэрэ, игуяэрэ зэрипхырэ адигэ цыфыр ары. Бзыльфыгъэм зызыфгъэзэжымэ — мэ-къэнч.

Бзыльфыгъэ гъогур гушуагъо, ау кын, тофышио пыль. Тхаклом лъэгъекуатэ: «...плыжь ху-рэшхоу, бзыльфыгъэ нэгу жьоплым эхыширэе, къушхъэ шыгумэ акьогуу тигъэм зыкыу-гъяукоораещтыгъ». Мэфэ реям игъогуу тетигъэ тигъэр бзыльфыгъэ пшыгъэ нэгу жьоплэу къышхъу.

Унэ цыклоу гур зэрымыу-хъэрэр зызэпеллыхъэм, адигэ гущыгъэжьыр ыгу къыгъэкыгъ: «Бзыльфыгъэ зэрымыс унэр гъочиэгъ». Бзыльфыгъэ нэпэ зэхэхыгъэ къыгъугъэмэ, унэ зэжъур пшынуу къышошыни, ау гур зымыгъэу, нэр зыфем-захэр ар зэрэгомытэр ары.

Арэущтэу зыфэзэшырэм иуплэ мээз нэгу хураем фегъадэ, ау ыльгэгъурэр нэмыкы нэгу гомыу: «Тыгъэкъоюлэмкэ шхъаныгъупчэе бгүэз закъоу унэм хэлъым пшэшьэ нэгу хураеу мазэр къыкъоллыщтыгъэ, мыдахэу, пшэрэу, гупши-сэнчьеу». Фэзэшьими, шэнэу къымыштэхэрэм бзыльфыгъэр луагъекоты, пэлапчэе хууным зыфешэн.

Нэфэшхъаф сурэтим къын-щено: «Пчэй-чыгэе зэхэлтэй хъакум ильыр нью гүм-ты-мылэм фэдэу цацээзэ стыштыгъэ....» Бзыльфыгъэм игузахашэ нэгу зэхэхыгъэе, нью цэцэлэу гум нээрэгэсигъэх.

Тхаклом ибзыльфыгъэ сурэтэ дунаимрэ зэнэкъоюмэ, зыз-хашыхъээз анахь чыыэ осыш-нээзээзэгэсигъэх. Дунаим хильэхъорэ бзыльфыгъэр нахь зэхахъээ мэгубжыпэ: «Ошхым щегэ-тыхы созэ, бзыльфыгъэ губж макъэу жыбыгъэр къильгъ, пхъэшхъакэр ыгъэшьуу, чыг-хэр ыгъэуджхэу, мые чыгыгым икъутамэхэр ёгту тиргъаохуу ябгэу къысухъапчи, къыритхуу-хэу къесэу фежьагъэр».

Тхаклом ибзыльфыгъэ сурэтэ дунаимрэ зэнэкъоюмэ, зыз-хашыхъээз анахь чыыэ осыш-нээзээзэгэсигъэх. Дунаим хильэхъорэ бзыльфыгъэр нахь зэхахъээ мэгубжыпэ: «Ошхым щегэ-тыхы созэ, бзыльфыгъэ губж макъэу жыбыгъэр къильгъ, пхъэшхъакэр ыгъэшьуу, чыг-хэр ыгъэуджхэу, мые чыгыгым икъутамэхэр ёгту тиргъаохуу ябгэу къысухъапчи, къыритхуу-хэу къесэу фежьагъэр».

Тхаклом ибзыльфыгъэ сурэтэ дунаимрэ зэнэкъоюмэ, зыз-хашыхъээз анахь чыыэ осыш-нээзээзэгэсигъэх. Дунаим хильэхъорэ бзыльфыгъэр нахь зэхахъээ мэгубжыпэ: «Ошхым щегэ-тыхы созэ, бзыльфыгъэ губж макъэу жыбыгъэр къильгъ, пхъэшхъакэр ыгъэшьуу, чыг-хэр ыгъэуджхэу, мые чыгыгым икъутамэхэр ёгту тиргъаохуу ябгэу къысухъапчи, къыритхуу-хэу къесэу фежьагъэр».

Тхаклом ибзыльфыгъэ сурэтэ дунаимрэ зэнэкъоюмэ, зыз-хашыхъээз анахь чыыэ осыш-нээзээзэгэсигъэх. Дунаим хильэхъорэ бзыльфыгъэр нахь зэхахъээ мэгубжыпэ: «Ошхым щегэ-тыхы созэ, бзыльфыгъэ губж макъэу жыбыгъэр къильгъ, пхъэшхъакэр ыгъэшьуу, чыг-хэр ыгъэуджхэу, мые чыгыгым икъутамэхэр ёгту тиргъаохуу ябгэу къысухъапчи, къыритхуу-хэу къесэу фежьагъэр».

Тхаклом ибзыльфыгъэ сурэтэ дунаимрэ зэнэкъоюмэ, зыз-хашыхъээз анахь чыыэ осыш-нээзээзэгэсигъэх. Дунаим хильэхъорэ бзыльфыгъэр нахь зэхахъээ мэгубжыпэ: «Ошхым щегэ-тыхы созэ, бзыльфыгъэ губж макъэу жыбыгъэр къильгъ, пхъэшхъакэр ыгъэшьуу, чыг-хэр ыгъэуджхэу, мые чыгыгым икъутамэхэр ёгту тиргъаохуу ябгэу къысухъапчи, къыритхуу-хэу къесэу фежьагъэр».

Тхаклом ибзыльфыгъэ сурэтэ дунаимрэ зэнэкъоюмэ, зыз-хашыхъээз анахь чыыэ осыш-нээзээзэгэсигъэх. Дунаим хильэхъорэ бзыльфыгъэр нахь зэхахъээ мэгубжыпэ: «Ошхым щегэ-тыхы созэ, бзыльфыгъэ губж макъэу жыбыгъэр къильгъ, пхъэшхъакэр ыгъэшьуу, чыг-хэр ыгъэуджхэу, мые чыгыгым икъутамэхэр ёгту тиргъаохуу ябгэу къысухъапчи, къыритхуу-хэу къесэу фежьагъэр».

Тхаклом ибзыльфыгъэ сурэтэ дунаимрэ зэнэкъоюмэ, зыз-хашыхъээз анахь чыыэ осыш-нээзээзэгэсигъэх. Дунаим хильэхъорэ бзыльфыгъэр нахь зэхахъээ мэгубжыпэ: «Ошхым щегэ-тыхы созэ, бзыльфыгъэ губж макъэу жыбыгъэр къильгъ, пхъэшхъакэр ыгъэшьуу, чыг-хэр ыгъэуджхэу, мые чыгыгым икъутамэхэр ёгту тиргъаохуу ябгэу къысухъапчи, къыритхуу-хэу къесэу фежьагъэр».

Тхаклом ибзыльфыгъэ сурэтэ дунаимрэ зэнэкъоюмэ, зыз-хашыхъээз анахь чыыэ осыш-нээзээзэгэсигъэх. Дунаим хильэхъорэ бзыльфыгъэр нахь зэхахъээ мэгубжыпэ: «Ошхым щегэ-тыхы созэ, бзыльфыгъэ губж макъэу жыбыгъэр къильгъ, пхъэшхъакэр ыгъэшьуу, чыг-хэр ыгъэуджхэу, мые чыгыгым икъутамэхэр ёгту тиргъаохуу ябгэу къысухъапчи, къыритхуу-хэу къесэу фежьагъэр».

Тхаклом ибзыльфыгъэ сурэтэ дунаимрэ зэнэкъоюмэ, зыз-хашыхъээз анахь чыыэ осыш-нээзээзэгэсигъэх. Дунаим хильэхъорэ бзыльфыгъэр нахь зэхахъээ мэгубжыпэ: «Ошхым щегэ-тыхы созэ, бзыльфыгъэ губж макъэу жыбыгъэр къильгъ, пхъэшхъакэр ыгъэшьуу, чыг-хэр ыгъэуджхэу, мые чыгыгым икъутамэхэр ёгту тиргъаохуу ябгэу къысухъапчи, къыритхуу-хэу къесэу фежьагъэр».

Тхаклом ибзыльфыгъэ сурэтэ дунаимрэ зэнэкъоюмэ, зыз-хашыхъээз анахь чыыэ осыш-нээзээзэгэсигъэх. Дунаим хильэхъорэ бзыльфыгъэр нахь зэхахъээ мэгубжыпэ: «Ошхым щегэ-тыхы созэ, бзыльфыгъэ губж макъэу жыбыгъэр къильгъ, пхъэшхъакэр ыгъэшьуу, чыг-хэр ыгъэуджхэу, мые чыгыгым икъутамэхэр ёгту тиргъаохуу ябгэу къысухъапчи, къыритхуу-хэу къесэу фежьагъэр».

Тхаклом ибзыльфыгъэ сурэтэ дунаимрэ зэнэкъоюмэ, зыз-хашыхъээз анахь чыыэ осыш-нээзээзэгэсигъэх. Дунаим хильэхъорэ бзыльфыгъэр нахь зэхахъээ мэгубжыпэ: «Ошхым щегэ-тыхы созэ, бзыльфыгъэ губж макъэу жыбыгъэр къильгъ, пхъэшхъакэр ыгъэшьуу, чыг-хэр ыгъэуджхэу, мые чыгыгым икъутамэхэр ёгту тиргъаохуу ябгэу къысухъапчи, къыритхуу-хэу къесэу фежьагъэр».

Тхаклом ибзыльфыгъэ сурэтэ дунаимрэ зэнэкъоюмэ, зыз-хашыхъээз анахь чыыэ осыш-нээзээзэгэсигъэх. Дунаим хильэхъорэ бзыльфыгъэр нахь зэхахъээ мэгубжыпэ: «Ошхым щегэ-тыхы созэ, бзыльфыгъэ губж макъэу жыбыгъэр къильгъ, пхъэшхъакэр ыгъэшьуу, чыг-хэр ыгъэуджхэу, мые чыгыгым икъутамэхэр ёгту тиргъаохуу ябгэу къысухъапчи, къыритхуу-хэу къесэу фежьагъэр».

Тхаклом ибзыльфыгъэ сурэтэ дунаимрэ зэнэкъоюмэ, зыз-хашыхъээз анахь чыыэ осыш-нээзээзэгэсигъэх. Дунаим хильэхъорэ бзыльфыгъэр нахь зэхахъээ мэгубжыпэ: «Ошхым щегэ-тыхы созэ, бзыльфыгъэ губж макъэу жыбыгъэр къильгъ, пхъэшхъакэр ыгъэшьуу, чыг-хэр ыгъэуджхэу, мые чыгыгым икъутамэхэр ёгту тиргъаохуу ябгэу къысухъапчи, къыритхуу-хэу къесэу фежьагъэр».

Тхаклом ибзыльфыгъэ сурэтэ дунаимрэ зэнэкъоюмэ, зыз-хашыхъээз анахь чыыэ осыш-нээзээзэгэсигъэх. Дунаим хильэхъорэ бзыльфыгъэр нахь зэхахъээ мэгубжыпэ: «Ошхым щегэ-тыхы созэ, бзыльфыгъэ губж макъэу жыбыгъэр къильгъ, пхъэшхъакэр ыгъэшьуу, чыг-хэр ыгъэуджхэу, мые чыгыгым икъутамэхэр ёгту тиргъаохуу ябгэу къысухъапчи, къыритхуу-хэу къесэу фежьагъэр».

Тхаклом ибзыльфыгъэ сурэтэ дунаимрэ зэнэкъоюмэ, зыз-хашыхъээз анахь чыыэ осыш-нээзээзэгэсигъэх. Дунаим хильэхъорэ бзыльфыгъэр нахь зэхахъээ мэгубжыпэ: «Ошхым щегэ-тыхы созэ, бзыльфыгъэ губж макъэу жыбыгъэр къильгъ, пхъэшхъакэр ыгъэшьуу, чыг-хэр ыгъэуджхэу, мые чыгыгым икъутамэхэр ёгту тиргъаохуу ябгэу къысухъапчи, къыритхуу-хэу къесэу фежьагъэр».

Тхаклом ибзыльфыгъэ сурэтэ дунаимрэ зэнэкъоюмэ, зыз-хашыхъээз анахь чыыэ осыш-нээзээзэгэсигъэх. Дунаим хильэхъорэ бзыльфыгъэр нахь зэхахъээ мэгубжыпэ: «Ошхым щегэ-тыхы созэ, бзыльфыгъэ губж макъэу жыбыгъэр къильгъ, пхъэшхъакэр ыгъэшьуу, чыг-хэр ыгъэуджхэу, мые чыгыгым икъутамэхэр ёгту тиргъаохуу ябгэу къысухъапчи, къыритхуу-хэу къесэу фежьагъэр».

Тхаклом ибзыльфыгъэ сурэтэ дунаимрэ зэнэкъоюмэ, зыз-хашыхъээз анахь чыыэ осыш-нээзээзэгэсигъэх. Дунаим хильэхъорэ б

Советскэ Союзым и Лыхъужъэу Андырхьое Хъусен
къызыхъутъэр ильэси 100 хъугъэ

Ижъуагъо къэшIэт зэпытышт

1920-рэ ильэс. Гъэтхапэм и 2. Къуаджэу Хъакурынэхъаблэ Андырхьое Борэжъре
Къутасэрэ шао къафэхъу. КIэлэ нахыжъэу Хъасанэ гъусэ иIэ хъугъеш, Андырхьуаэмэ
ягушуагъо гъунэнч. Адыгэхэм сидигъуи кIэлэхъум осэшхо фашы. Ар унагъом ыльапс.
Лъепкыр лъегъекуатэ.

Ащ дэжым хэт ышэнни мы
шъэожъыеу къехъутъэр лъеп-
кым ихшишэ пытэу хэуцоныш,
лакуу, чили, хэгъэги ыцэ
шуклэ ралонир, цыфыбэмэ зе-
пльашэнныш, лыхъужъыцэр
кыфаусынир?

Хъусенэ цыкдум ылж Андырх-
хьуаэмэ яунаго нэмикл са-
быхэри къихъухъягъэх. Ахэр
Рэджэб, Хид ыкы ашыпхуу
нахыкIэхэу Аминэтрэ Долэт-
хъанэр. Ят-янэнхэр сабыйхэм
ащыгушуклэх, гэсэлтэхьидэхэр
аралохэу, ашхъэ дагасэхэу
уахтэр клоштыгъэ. Андырхьуа-
емэ мылькушо ямыгъэми,
хъун-шхынным щимыкIэхуу бгэ-
нышхъэ унэ цыкдум исыгъэх.
Сабийхэр ыофым фэшагъэхэу
яцыкIуго къыщегъэжъагъэу
зэрхэхунхэм Борэжы Къутаси
анаэ тэргэштиштыгъэ. Ахэр
Борэжэх ийусэху шьофым зиди-
щэштигъэх. Янэу Къутасэ кымэ-
фэ пчыхъэрэ исабийхэр къегэ-
тысэхкыгъэхуу пышсэхэр, хыр-
хыхъэхэр, түрлиупчэхэр къа-
фиутэштигъэх. Арынки хун
ахэр литературэм фэшагъэхэу
зыкIэхъугъагъэхэр. Хъусенэ
ыныбж зекдум Мамхыгъэ еджак-
лэм чIэхъэгъагъ, ыгу етыгъэу
щеджагъ. 1936-рэ ильэсийм
Краснодар дэт педколледжым
ащаклу 1939-рэ ильэсийм къы-
зеухым, редакции «Адыгэ
мацъэм» ыофшишэнэу тухьагъ.
СВПУ-р къызеух ужым дзэм
кулькуу щихынэу макло. Ар
сидигъуи ащ ихъопсэлгэ.

1941-рэ ильэсийм тихэгъэ-
гушко ошIэ-дэмшшэу нэмик
техаклохэр къызтебанхэм апэ-
дээ ащ апэуцужынэу заом
тухьагъэмэ Хъусенэ ашыцыгъ.
Зэошхор клоштыгъэ. Хъусенэ
къызыщальфыгъэ чыгоу, дунай
нэфыр апэу ынэмэ зыщальэ-

гъуэу, щипэ лъэбэкуу цыкд-
хэр зыщидзыгъэу, апэдээ
ышхъашаш юнэ Iэ къызыщи-
фагъэр мэшшохор къэзыхъхээ
къэблагъэштигъэх нэмийцэ шэ-
хэу аштэнным ишынагъ щылагъ.

А бжыхъэ гомыу мэфаэр
Андырхьое Хъусенэ лыгъэшхуу
зерихъагъэмкэ егъэшIэрэу та-
рихъым къыхэнагъ. Ротэу зипо-
литрукыгъэм кыгъэгъунэштигъэ
иуашхъэм ежэ изакью къызы-
тенэми, щэхэр еухыфэхэкI
къуухъумагъ. Етанэ гранатэу
кыфэнэжыгъэр кыгъяу, къэ-
зыуцухъягъэх фашистхэр эзыд-
ригъухъигъэх.

Заор мэшшохху, жъялым. Ар
гүхэу Хъакурынэхъаблэкэ апэ
дээдэ мэкъэгъэу къызфахъыгъ-
эу алорэр Гъыщэмэ яунагъу.
Гы мэкъэшко къызэум, Хъу-
сенэ янэу Къутасэ хъадагъэм
адзклонау зигъэхъазыры зэхъум,
Борэж «ащ фэдэ гы мэкъэ
Iэджи къэунэу кычIэкын» ыло-
гъагъэу къалотэжъы. Зэриуагъэм
фэдэуи зым ылж зыр итэу цыф-
мэ мэкъэгъэу гомыуухэр къа-
фахъыгъэх. Зым иклан, адрэм
ыш, яшэнэрэм ишхъэгъэузаом
зэрэхкодагъэр ахэм къалатэ-
штигъэ. Андырхьуаехэри ахэм
афэдагъэр. Зым ылж зыр итэу
къалэхэр зэошхом лутхэу яхэгъу
гүлэ къауухъумээ апэ зэрэгз-
тильгъээм икъэбар ахэм къа-
льыиэсигъ. Апэрэ мэкъэгъэул
Андырхьуаэмэ къазыфахъым,
Къутасэу, адыгэ хабзэм дишту
гъынныр зышоемыкдум, нэпс
шъэфэу ынэмэ къакIэзыгъэр
пшъэшэжъыуеу янэ зезыщэкы-
гъэм ынатэ къызэрэткогъагъ-
эр бэрэ щимыгъупшэжъэу
хэтигъ. УикIелиц дэкынныш,
къамыгъэзэжынныр гухэкыншу.

Лъфыгъэм имашо мэшшоху.
Борэжы Къутаси агухэр гулы-
гъэхэу, нэмикл цыф шынкээ
хъугъэхэм фэдагъэр. Борэжэу
нах лыгъэ къызхэфэнэу ашл-
шигъэм фэмыщчэу пIэр ышы
гъольгыгъагъэу къалотэжъы. Хъау,
лыгъэ хэммыгъэхэе арэл.
Ыкъохэми ар ахильхъаным
пильгыгъ. Ау ахэм афыриэ
шуульгъэуу къызхимыгъэшти-
гъэр мыш дэжым лыгъэм
ыкыыу къэхъугъагъ. Ащ ылж
клиутигъ, зэо ужым бэ ымыгъэ-
шэжъэу идуанай тухъожыгъ.
Джарэштэу зэгурлиожь чэфы-
гъор зэрэз бгъэнэшхъэ унэ
цыкдум щыпсэштигъэхэ Андыр-
хьуаэмэ яунагъо зэошхом
имашо щызекуагъ.

Хъусенэ пстэумки ильэс токI
ныэп къыгъэшIаъэр. Поэт ныб-
жыкIагъ. Ихэгъэу ипатриотыгъ,
шынэнгъээр шу дээдэ ылжэгъу-

щыгъ. Ау ишыкIагъэ зэхъум
инародэ ихэгъэгурэ апае ылж
шхъасыжыгъэ. Ащ игъэшI
кIэлэ орэд чэфэу мэшшуащэм
зэпиутыгъэм фэд.

Хъусенэ непи къытхэт. ЛIэ-
шIэтуубэр зэпичыныш, цыфыр
опсэуфа цыфыгум ар ильши.
НыбжыкIэхэмкэ ар сидигъуи
шысэтехыпэшт. Непэрэ мафэхэм
Хъусенэ ашымыгъупшэнэ, лы-
гъэу зерихъагъэр Iэрыгэгъу
тшызэ къыткэхъухъэхэр ныб-
жыкIэхэр дгъесэнхэр мурад
шхъбаэу тэ тимузейкIэ тиI. Ар
ашымыгъупшэнэ пае ыцэ
зыфаусыгъэм ашыщых къалэу
Мыекуапэ дэт педколледжэу
зыщеджагъэр, къалэу Анапэ
1981-рэ ильэсийм хы ШуцIэм
тыратлупшыхъэгъэ катерэу «Поэ-
тэу Андырхьуаэр». Ежэ къыз-
щыхъугъэ къуаджэу Хъакуры-
нэхъабли, зыщифэхъгъэ къуа-
джэу Дъяково яанах урам
даххэм Хъусенэ ыцэ ахьы.
Зыщеджагъэ къуаджэм дэт
еджэпэ дэхэшхом Хъусенэ ыцэ
зуфаусыгъ. ЧIэхъэгъу дэдэм хэз-
тигъэу, гъэкIэрэкIагъэу ащ
ибност чIэт. КIэлэджаклохэм аш
къэзэгъэ даххэр тиралхъях,
ышцэ агъельапэ, агъашло.

Ткьюо республике Болгари-
ем изаводэу «Септембри» зы-
фиорэм иныбжыкIэ пшъэшъэ
бригади Хъусенэ ыцэ ехьы.
Къуаджэу Дъяково игупчэ Хъу-
сен исаугъэт щагъеуцугъ. Пчагум
ит музеу «Музей боевой и
трудовой славы» зыфиорэм
Хъусенэ ишынэнгъэ гъогу фэ-
гъэхъигъэу экспозиции къызыз-
иуахыгъ. Иуашхъэу шышхъэу
и 8-м 1941-рэ ильэсийм народ-
дитлумэ (адыгэхэмэе украин-
цэхэмэ) акою Андырхьуаэмэ
ыпсэ зыщигъэтильгъээм ыцэ
зуфаусыгъ. А Иуашхъэу адрэ
саугъэтэу лыхъужжэ афагъэ-
уцурэмэ афэмидэу 1967-рэ
ильэсийм адыгэ къалэр къызы-
хъуэу къуаджэу Хъакурынэхъ-
аблэ раши, итеплэкIэ шышоу
фэдэу чыг сурэтэу шыгъэ
саугъэт тырагъэуцугъ. Сыда
пIомэ ижыкIэ адыгэллэр зекло
е шакло къуагъэу, е зао горэм
зыщыфэхкIэ, чыпIэу зыщык-
дохъгъэм дэжэ, шэжэ мэхъанэ
иIэу, саугъэтэу пшъыгъэ адыгэ
шышоу щагъеуцугъ. Адыг-
гээмэ шэн-зекIокIэ даххэр
ахэлтигъэмэ ари зэу ашыцыгъэу
къалотэжъы.

Советскэ Союзым и Лыхъу-
жээу, адыгэ лъэпкым икэлэ
пгууэу, народым икэлэ гэ-
шуагъэу Хъусенэ къызыщыхъу
къуаджэу Хъакурынэхъаблэ
игупчэ 1982-рэ ильэсийм мемо-

риальнэ музей къызызшоуахыгъ.
Ильэс 37-рэ хъугъэу ипчэээр
зэуухыгъэхэу ащ ыоф ешэ. 1967-
рэ ильэсийм агъеуцугъэгъэ ежэ
исаугъэтэ ащ ылпашхъе ит.
Къэгъэгъэ даххэр
ащ бэрэ кIэлакIэхэм, къоджэдэс-
хэм, илахылхэм тиралхъях.
Хэти зэрильэкIэу Хъусенэ
егъэльтапэ, егъэдахэ, ыцэ
лъагэг уеэты. Музей къызызшоуахыгъэм
къыщегъэжъагъэу цыф къуапл.
Мыш ихъэкIагъэхэм ашыщых
иэкIыб къэралыхъуэу Иорда-
нием, Сирием, Индием, Германием,
Израиль, Болгарием ыкIи нэмикл
чыпIэхэм къарыкIыгъэхэри.

Къыткэхъухъэхэрэ кIэлакIэ
япIуныгъэгъэсэгэе ылтэныкъо-
кIэ музей ыофу ышээрэм мэхъаншко
иI. Яхэгъэгъу шу альзэгъу, фэшьыг-
къэхэу хъунхэм, интернацио-
нализмэгъэшхорэ патриотизмэ-
гъэшхорэ ахэлтэй тпунхэм пае
лофтхъэбээ гъэнэфагъэхэр мэ-
фэкI мафэхэм атефэу музейм
щэкIох. Ащ фэдэх Хъусенэ
къызыщыхъуэ мафэу гъэтхапэм
и 2-м лыхъужжынгъэм исыхъат-
хэу «Игущыи илаши чаныгъэ»,
«Сэ къеслют орэд зэпсысмын-
гъэо!», «МыкIодыжын лъэбэ-
къуухэр ыдзыгъэх», «Цыф лъэп-
къыр щэлэфэ о ушыгъэти!»,
«Адыгээм янарт шыа» зыфиор-
хэу, нэмиклхэу зэхатшэхэрэ.
Къэгъэлэгъон гъашэгъонхэу
музей клоцым къызызшоууххэрэ-
ри къычахъэхэрэмкэ нэрыль-
гэу Iэрыгэгъоу мэхъу.

Андырхьуаэмэ якэлэ гъашуа-
гъэу, нарт шыау Хъусенэ къы-
зыщыхъуээр мы мафэхэм иль-
эшишье хъугъэ. Щэх хэлээп сид
уахтэ тешлагъэм, ишытхуу
алорэм мыкIосэжын жууагъу
ышцэ щышэтигъэренэу зэрэлти-
котэштим.

НыбжыкIэ дэдэу ащ къэлэ-
мымр ыгъэтильи, Iашэр ыыгъэу
апэ дэдэ заом тухъагъэхэм
ащыщыгъ. Советскэ Союзым
иписательхэу ыкIи ипоэтхэу заом
хэлэжъагъэхэмкэ апэ Лыхъу-
жээцэ къызыгъэшшоуахыгъэри
тиадыгъэ къалэу Андырхьуаэмэ
ары. Ахэм дэгъоу къаушыхъаты
игушыи илаши чаныгъэ зыфало-
рэмэ зэрэшыщир. Ащ пае Хъу-
сенэ мылгъяхэм фэд.

Адыгэмэ зэралоу, улэштыр
лофа, уауж кынэрэр ары ыофыр.
Ахэр архы уигугуу языгъэшы-
штхэри, узыгъэдэхэштхэри, уз-
щызымгъэгъупшэштхэри. Мыш
дэжым къасломэ сшоильту Ан-
дырхьуаэмэ яххорэльфхэр
зэрэлэхъупхъэхэр. Хъусенэ
ипхъорэльфхэр, ышыпхуу нахык-
Iеу Аминэт ыкью Даур Къэ-
пильанэрэ ащ ышыпхуу нахыкIеу
Даур-Къуй Риммэрэ къальфы-
гъэмэ къальфыжыгъэхэри
ягъусэху Хъусенэ имемориаль-
нэ музее Хъакурынэхъаблэ
дэтым бэрэ къэкIох. МэфэкI
мафэхэм: Хъусенэ къызыщыхъу-
тъэрэ мафэм гъэтхапэм и 2-м,
Теклоныгъэр къызыщыхъадахыгъэ
мэфэшхом, шэкIогъум и 8-м —

Хъусенэ Украинаэм ылжэ зыщи-
гъэтильыгъэм ыкIи нэмикл
мафэхэм мыхэр тиэпсыгъэхъу
ыкIи тиупчIэхъэгъу. Лъешэу
тигуп гъэтэ пасэм шагум дэ-
тыштхэ къэгъэгъэ даххэр къы-
зэрэштагъуаипIэхэрэр. Ащ ишуа-
гъэкIэ музей Iупэр кIэрэкIэ дэдэ
мэхъу, блэкIыхэрэм зафэмы-
гъэлэгъэкIэ къыфызэпльэкIых.
Ежэ Хъусени дэхагъэр икIэсагь.
Ащ кыгъэшIэгъэ ильэс 20-м изы
ильэс пэпчэ инэпльэгъоу чыг
даххэрэу лыхъужжынм ипхъорэльф-
хэм агъэтIысыгъэхэм музей
шагум дэхэ дэдэ къашы. Мары
мы мафэхэм ахэм шуухаф-
тынэу Хъусенэ ильэсийм 100
зэрэхъур ипэгъохэу телеви-
зор лъапэ музей къыфашагъ.
Ар тэтишкIэгъэ дэдагъ тиоф-
шэнкIэ дгъэфедэнэу. АшкIэ
тафэрэз ыкIи псаунгыгъэ пытэ
ялэнэу, ямурадхэр къадэхъунэу,
агу пыкIырэм фэдэ пчагъэ
пхъхъынэу тафэлъало. Мыш
дэжым къызысюон Андырхьуа-
емэ яххорэльфхэм адрэ янеш-
хэу Хъасани, Рэджэби зэрэшы-
мыйгъэшхэрэр, шуукIэ ягуу
зэршырэр. Зигугуу ашхайхуу,
агашшорэм ашыщых ахэм ятэу
Даур Къасими, ащ ышхайхуу Рэмэ-
зани, Хъиси. Мыхэм зэкIэми
ялахышшу заом хашхайхуу.

ХъУТ Фатим.
**Андырхьое Хъусенэ имузей
инаучнэ ыофыш.**

Тиконцертхэр

Псэм гур къыфытео

Къыблэм, Темыр Кавказым, тильэпкъэгъухэр зыщыпсэухэрэ 1-кыб къэралыгъохэм ашыцэрыо орэдьиоу Быщтэкъо Азэмат ипчыхъэзэхахъэ «Налмэсым» и Унэ щыкыагъ.

концертын еплтыгъэх. Дунэе нэфир зымыльэгъурэ шъэожжыгуу курэжкыем исым Азэмат еклюали орэд къыфиуагъ, гуклэгъу зыхэль гүшүэ фабэхэмкэе еушыигы ыгуу ымыгъэкодыны.

Орэдхэу лъэпкыим, шээжжым, ным яхын лягъэхэр кылохээ, адыгабзэм псе кынпегъаки, гүшүээм тамэ реты, орэдышьюу зэхэпхырэм тхаклумэр егъашо. Шульээтуу къабзэм фэмыусэгъэ тхакло, композитор щилэу тшэрэп. Быщтэкъо Азэматрэ ишхъэгъусуу Фатимэрэ гум кыкыхэрэ орэдхэр кызыздауагъэх. Мэшэлахь, Азэмати, Фатими лъэпкы искусствууд дахэу лъягъэктэн альякы.

**Си Адыгееу сихэку,
Сиорэд закъори оры!**

**Си Адыгееу сихэку,
Сидунай дахэри оры!**

Аш фэдэ усэхэм атехыгъэ орэдир къэзыорэ артистын залым чээсхэр фэтэджыхэх, дежьиухэ зыхъукэ, щытхьюу фалорэм лъэпкы мэхъанэу ептырэм зеэты.

Шыопсэу, Азэмат, Фатим! Тыжкугъэгүшүуагъ, Тхэм бэгъаша, насыпышо шууеш!

Шэнышту зэрэфхэгъуагъ, бзыльфыгъэхэм я Дунэе мафа фэгъэхыгъэ концерт хэхыгъэр Быщтэкъо Азэмат Мыекуапэ щызэхищагъ. Адыгэгур къызэрэтеорэр, ихкуу класэ орэд къызэрэфилорэр, адыгабзэм изэгъэшлэн, игъэфедэн зэрэгэгумэкъирэр, лъэпкы искуствэм изегъэушомбгүн яхын лэгъэ зэхахъэм гушхъээ къячлэр къеэты.

Къэбэртэ-Бэлькъарым, Къэрэшшэ-Щэрджеэсэм, Чечэнэм, Краснодар краим, Адыгэйн ирайонхэм къарыкыгъэхэм мэфэки зэлуклэгъур къагъэбагъ. Мыекуопэ районым щыпсэура Николай Агеенкэм къызэрэтиуагъэу, мыш фэдэ концерт еплты шлоигъоу башлагъэ зежэштэгъэр. Шъхьашфыж щыщ пшъашъэхэр ягуапэу къуаджэм къикыхи, Быщтэкъо Азэмат иорэд къэлыакэ едэгүгъэх, артист цэрылом гоуцохи нэпэепль сурэтхэр аттарахыгъэх.

Быщтэкъо Азэмат ансамблэу «Мыекуапэ инэфильзэхэм» ильээси 10-м нахыбэрэ къыщышьуагъ, пшынау зигъасэштэгъ. Иныбджэгъухэм ашыц къызышьуагъ, орэд къылоу ригъэжьагъ. Гуки, пэсэки искуствэм зыритын зэрилэкъыгъэм ишлуагъэкэ исэнаушыгъэ къызышьуихыгъ. Пшынау, «Налмэсым» икъэшьуаклоу зэрэштэгъэм искуствэм еплтыкэу фыриэр, лъэпкы гупшиасаклэр къагъэбагъ. Республике гимназиум щеджээзэ спортын зыфицзиштэгъ. Щынгыгъэм ильэнкыуабэ зэргийэфедагъэр шүкэ къетжьыгъ, зэльашаэрэ артист хууягъэ.

Күмпилы Къадырбэч, Жэнэ Къырымынэ, Яхуулэ Сэфэр ягушыгъэхэм атехыгъэхэ лъэпкы шээжж орэдхэу Адыгэим, тыкъэзынцуухъэрэ дунаим афэгъэхыгъэхэр А. Быщтэкъом къызыхидзэкэ, залым чээс адыгэхэр, урсыхэр, къэндзалхэр, нэммыкхэри

дежьиух. Бэгъ Нурбайрэ Андээрэкъо Чеславэр зэдаусыгъэ сэмэркъеу орэдэу «Къэгъэзэж, си Гуагор» концерт пэпчэ щызэхэтэхэ.

— Орэдым хэль гүшүэхэр сшоогъэшлэгъоных, зымы фэдэхэп. Усэмэрэ орэдымрэ зэдештэх, — къытиуагъ А. Быщтэкъом.

Театрализованнэ пычыгъохэм орэдир къагъэбагъ. Ансамблэ цэрылоу «Налмэсым» иартистхэр концертын чанеу хэлэжьагъэх. Клалэмэрэ пшашьемрэ зызэфагъэгусэ, пчэгум къыщышьохээ зэшлүжых. А. Быщтэкъор «Налмэсым» икъэшьуаклохэм адэуджы. Клэлэцыкүхэу сэкъатныгъэ зиэхэри

Аш фэдэ усэхэм атехыгъэ орэдир къэзыорэ артистын залым чээсхэр фэтэджыхэх, дежьиухэ зыхъукэ, щытхьюу фалорэм лъэпкы мэхъанэу ептырэм зеэты.

Шыопсэу, Азэмат, Фатим! Тыжкугъэгүшүуагъ, Тхэм бэгъаша, насыпышо шууеш!

Гандбол. Суперлигэр

«Адыифым» иешлаклэх хегъахъо

«АГУ-Адыиф» Мыекуапэ — «Кубань» Краснодар — 33:33 (17:17). Гъэтхапэм и 4-м республикэ спорт Унэшхуу Кобл Якъубэ ыцэ зыхырэм щызэдешлагъэх.

Зезышагъэхэр: А. Саблев, В. Соколов.

«Адыиф»: къэлэпчээштэхэр: Кожубекова, Баскакова; ешлаклохэр: Ефимкина — 7, Клименко — 3, Дмитриева — 6, Загайко — 3, Дьяченко — 7/3, Кобл — 5, Серадская, Кириллова 2/2.

«Кубань» къыхэштэгъэхэр: Листопад — 10, Гаряева — 7, Дудина — 5, Баркалова — 3.

Теклонигъэр «Кубань» ыхьынштэу бэмэ къащыхъуштэгъ. Пчагъэр зэрэлэйкүйтэштэгъэр: 1:3, 4:6, 4:8, 8:12. А. Ефимкина ошэ-дэмшишэу ыпэкэ илни, изакьюу къэлэпчээштэуим екльгүй, хагъэм ишгуаор ридзагъ. А. Загайко

иапшьакэлэхэе лъхъанчэу ишгуаор ыдзи, пчагъэм хигъэхъуагъ. З.

Коблыр ухумаклохэм къадзыхъагъэ къэлапчээм ишгуаор дедээ. К. Дьяченкэм тазыр дэзинхэр дэгъюу егъэцаклэх, ухумаклохэм апхырыкызэ къэлапчээм ишгуаор дедээ: 10:12, 11:14, 12:15, 13:15. М. Дмитриевар къогъупэм дэгъюу щешэл, ишгуаор хагъэм заулэрэ редзэ. К. Дьяченкэри илэпэлэсэнгъэклэх къахэши: 14:15, 15:15, 17:15.

«Адыифыр» ыпэкэ ельы, ахагъэм ишгуаор дидзэн ылъекыр. «Кубань» ар егъэфедэ, М. Дудинамрэ М. Рзаевамрэ тикъэлапчээ ишгуаор къыгададзэ — 17:17. «Кубань» тапэ ишьын

гъэу теклонигъэм фэбанэштэгъэми, «Адыифыр» пчагъэм езэгъыштэгъэп. Тикъэлэпчээштэхэу С. Кожубековамрэ Л. Баскаковамрэ зэлуклэгъум къэлапчээр къызхъэшлэгъоу къэлапчээр къыззерахумэрэ даклоу, ишгуаор псынкэу ыкы чыжъэу апэкэ адээзэ, тиешлаклохэр «Кубань» икъэлапчээр екльгүй, хагъэм ишгуаор радзэ. А. Ефимкина аш фэдэ ешлаклэх энэхүү фэхъазырэу къэлэгъоштэгъ.

Аужырэ таикыкым 33:32-у пчагъэр хууягъэ. Анна Ефимкина ухумаклохэм ишгуаор ридзагъ — 33:33.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛН Нурбай.

**Зэхэзыщагъэр
ыкы кыдээзыгъэкырэр:**
Адыгэ Республикэм лъэпкы Йоххэмкээ, Иэкыб къэралхэм ашы-пэзурэ тильэпкъэгъухэм адярияэ зэхъынгъэхэм ишгуаор бэлжээжээ и Комитет

Адресыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшыэр:
385000,
къ. Мыекуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приимнэр:
52-16-79,
Редакцием авторхэм
къайхырэр А4-к1э
заджэхэрэ тхъапхэу
зипчагъэк1э 5-м
емыхъухэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлжээ, шрифттыр
12-м нахь цыкынену
шытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхъгъэхэр редакцием
зэкегъэкложых.

E-mail: adyvoice@mail.ru

Зышаушыхъатыгъэр:
Урсыы Федерацием
хэутын Йоххэмкээ, тел-
радиокъэтын-
хэмкээ ишгуа-
иэсэкиэ амалхэмкээ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
Чыпэ гъэйоры-
шынлэг, зэраушыхъатыгъэ
номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зышаушыхъатыгъэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Зэк1эмки
пчагъэр**
4876
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 421

Хэутыннын узышы-
к1этхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
Зышык1этхэгъэх
уахътэр
Сыхъатыр
18.00

Редактор
шхъя1эр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъя1эм
игуадзэр
Мэшлэкъо
С. А.

Пшъэдэгъыж
зыхъырэ секретарыр
Хъурмэ
Х. Х.